

**Sotsiaalministri käskkirja „Terviseministri 16. novembri 2023. a käskkirjaga nr 150
kinnitatud toetuse andmise tingimuste „Terviseriskide ennetamine ja vähendamine“
muutmine“ seletuskiri**

I. Sissejuhatus

Toetuse andmise tingimuste (edaspidi TAT) muudatusega vähendatakse eelarvet kokku 2 857 143 euro võrra (suunatakse REARMi kaitsekulude katteks). Sellest tingitult korrigeeritakse toetatavaid tegevusi, nende eelarvet ja TAT-spetsiifilisi väljundnäitajaid. Peamise muudatusena jäetakse uimasteid tarvitavate inimeste tarbimise vähendamise toetamise mudeli ja toitumisharjumuste teenuse mudeli väljatöötamise järel ära mudelite katsetamine ja mõjude hindamine ning piiratakse vaid teoreetiliste mudelite väljatöötamisega. Sellest tulenevalt on suurem rõhk mudelit toetavate tööriistade kujundamisel ja osapoolte jaoks asjakohase teabe kättesaadavaks tegemisel.

Käskkirja ja seletuskirja on koostöös Tervise Arengu Instituudiga (TAI) koostanud Sotsiaalministeeriumi rahvatervishoiu osakonna tervisekäitumise poliitika juht Brigitta Õunmaa (tel 5912 4988, brigitta.ounmaa@sm.ee) ja välisvahendite osakonna nõunik Jüri Lössenko (tel 5913 7882, jyri.lossenko@sm.ee). Käskkirja juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (tel 626 9128, piret.eelmets@sm.ee). Käskkirja on keeletoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeletoimetaja Virge Tammaru (tel 626 9320; virge.tammaru@fin.ee).

Märkused

Käskkiri ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses, kuna lisanduva sihtrühma näol andmekorjes uusi isikuandmeliike võrreldes algse TAT-ga ei koguta.

Käskkirja muutmisega ei kaasne haldus- ega töökoormuse tõusu elluvijale. Lisatakse küll kohustus esitada makse saamise aluseks olevaid dokumente üks kord kuus, kuid kuna praktikas seda juba tehakse, siis mõju puudub. Rakendusametuse jaoks töökoormus väheneb, kuna kaotatakse lõpparuande kooskõlastamise nõue.

Seletuskirjas on kirjeldatud ainult käskkirjas nimetatud TAT muudatusi.

II. TAT muudatuste sisu

Punktiga 1 muudetakse Sotsiaalministeeriumi struktuurimuudatusest tulenevalt rakendusametuse nimetust, milleks on Sotsiaalministeeriumi välisvahendite osakond.

Punktiga 2 laiendatakse sihtrühma, lisades loetellu ka õppel olevad tulevased spetsialistid. Selliselt on võimalik tegevusi rakendada ka neile.

Punktiga 3 jäetakse eelarve vähendamise tõttu välja uimasteid tarvitavate inimeste tarbimise vähendamise toetamise mudeli väljatöötamise järgne katsetamise etapp. Tegevuste tulemusena valmib vaid teoreetilise mudeli kirjeldus.

Punktiga 4 jäetakse eelarve vähendamise tõttu TAT-st välja uimasteid tarvitavate inimeste tarbimise vähendamise toetamise mudeli mõjude hindamine ning piiratakse vaid teoreetilise mudeli kirjeldusega.

Punktiga 5 keskendutakse senisest enam teabe kättesaadavusele ning tegevuste tulemusena paraneb spetsialistide ja uimastitarvitajate teadlikkus abi ja ravi võimaluste kohta. Sidusvaldkonnad võivad olla muu hulgas siseturvalisuse, justiits- ja haridusvaldkond, nende hulgast näiteks kriminaalhooldajad, politseinikud ja haridustöötajad.

Punktiga 6 muudetakse eelarve vähendamise tõttu punktis 2.2 nimetatud tegevusi. Muudatusega uusi tegevusi ei lisandu, vähenenud eelarve tingimustes täpsustatakse tegevuste fookust.

Peamise muudatusena jäetakse TAT-st välja toitumisharjumuste teenuse esmatasandi tervishoiu teoreetilise mudeli katsetamise etapp ning piirdatakse teoreetilise mudeli väljatöötamisega. Teoreetilise mudeli juures pannakse suuremat rõhku tööriistadele ja teabe kättesaadavusele ning teenuste kvaliteedi- ja tulemuslikkuse hindamise mõõdikute väljatöötamisele.

Sihtrühma lisatakse ka toitumisterapeudid, Eesti elanikud, poliitikakujundajad, teenusearendajad ja sekkumiste kujundajad.

Tegevuse 2.2.1 puhul keskendutakse ka õppekavade arendamisele ning toitumisharjumuste ja -terapeutide kutsestandardi kaasajastamiseks sisendi andmisele. Toitumisharjumuste ja -terapeutide kaasaegsed ja vajadustele vastavad teadmised ja oskused on teoreetilise mudeli oluline osa.

Välja töötatud materjalid, tööriistad ja teave on kõigile tasuta kättesaadav TAI veebilehel www.tai.ee, Nutridata toitumise infosüsteemis ja veebilehel www.toitumine.ee.

Punktiga 7 muudetakse TAT-spetsiifilisi näitajaid. Alategevuse 2.1.3 näitaja nimetusest eemaldatakse mudeli katsetamine ning tulemus on saavutatud, kui mudel on välja töötatud. Ka tegevuse 2.2 TAT-spetsiifilisi näitajaid muudetakse tulenevalt sellest, et mudelite katsetamist enam ette ei nähta. Koolitusmoodulite ja koolituste läbiviimise asemel on fookus mudeli rakendamist toetavatel tööriistadel.

Punktiga 8 vähendatakse TAT eelarvet (kehtiv abikõlblike kulude summa on 7 265 364 eurot) kokku 2 857 143 euro võrra, millest ESF+ toetus on 2 000 000 eurot ja riiklik kaasfinantseering 857 143 eurot. Eelarve vähendamine on tingitud Vabariigi Valitsuse otsusest suunata täiendavad vahendid kaitsekulude katteks. Samas ulatuses väheneb ka meetme 21.4.3.2 eelarve.

TAT eelarve on muutmise järel kokku 4 408 221 eurot, millest ESF+ toetus on 3 085 755 eurot ja riiklik kaasfinantseering 1 322 466 eurot.

Punktiga 9 täpsustatakse, et tegevuste elluviimisega kaasnevate rendi- ja toitlustuskulude puhul on abikõlblik ka erisoodustusmaks.

Punktiga 10 seatakse elluviijale kohustus esitada rakendusüksusele makse saamise aluseks olevaid dokumente ja tõendeid üks kord kuus, kui varem oli võimalik seda teha ka üks kord kvartalis. Muudatuse põhjus on vajadus väljamakseid kiirendada, et aidata kaasa maksetega seotud eesmärkide saavutamisele.

Punktis 11 sätestatakse, et kui lõpparuandes puudusi ei esine, kinnitab rakendusüksus lõpparuande ning sellele eelnev rakendusasutuse kooskõlastus jääb ära.

Punktiga 12 asendatakse lisa 1 „TAT eelarve kulukohtade kaupa“ ja lisa 2 „TAT tegevuste detailne kirjeldus“ uute lisadega, mida on vastavalt tekkinud vajadustele täiendatud ja mis on TAT muudatustega kooskõlla viidud.

III. TAT vastavus Euroopa Liidu õigusele

Käskkiri on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Käskkirja koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

IV. TAT muudatuste mõjud

Eelarve vähendamise tulemusena jäävad mitmed varem planeeritud tegevused ellu viimata. Tegevuse 2.1 juures jäetakse väljatöötatud mudeli rakendatavus ja mõju hindamata, mistõttu ei ole võimalik väljatöötatud teoreetilist mudelit laiamahuliselt rakendada hakata. Seetõttu on oht, et väljatöötatud mudel ei vasta valdkonna, spetsialistide ja uimasteid tarvitavate inimeste vajadusele. Mudeli rakendatavust ja mõju on vaja hinnata peale TAT tegevuste lõppu.

Tegevuse 2.2 juures jäetakse väljatöötatud toitumisharjumuste mudeli rakendatavus ja mõju samuti hindamata, mistõttu ei saa mudelit esmatasandi tervishoiu kohe rakendada hakata. Seega ei muutu toitumisharjumuste teenus paremini kättesaadavaks nendele inimestele, kes seda enda terviseriskide ennetamiseks või vähendamiseks vajaksid. Lisaks jäetakse ära tervishoiutöötajatele ja teistele spetsialistidele planeeritud koolitused. Seega ei parane tegevuste elluviimise tulemusena osapoolte teadlikkus ega oskus toitumisharjumuste teenust esmatasandil osutada.

V. TAT muudatuste jõustumine

Käskkiri jõustub üldises korras.

VI. TAT muudatuste kooskõlastamine

Eelnõu edastati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning e-posti teel Riigi Tugiteenuste Keskusele, Euroopa Komisjonile ja ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ning arvamuse avaldamiseks Tervise Arengu Instituudile. Osapooled kooskõlastasid eelnõu vaikumisi.